

УДК 340.12

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ ПРАВНИКІВ У ГАЛУЗІ ЛІНГВОЮРИСТИКИ

Вікторія Пушкеш

*Львівський державний університет внутрішніх справ,
кафедра юридичної лінгвістики,
м. Львів, вул. Городоцька, 26, Львів, 79027, Україна,
тел. (032) 2957579*

У статті зосереджено увагу на комунікативній практиці проведення досудового слідства. Вона особливо показана у плані досконалості чи недосконалості комунікативної практики слідчих, їхнього вміння знаходити і пропонувати шляхи подолання агресії та непримиренності, знаходити компромісні варіанти розв'язання проблемних ситуацій, що виникають, у процесів правовідносин. Цю праксеологічну модель практики розглядаємо як складову методики навчання професійного мовлення юристів.

Ключові слова: комунікативний акт, правове регулювання, компроміс правовий, суб'єкт комунікації, комунікативна концепція права.

Необхідність навчання мові правових компромісів викликана колізіями: з одного боку, орієнтацією на зняття комунікативних бар'єрів у спілкуванні з громадянами і максимальне розширення їхньої свободи комунікації, а, з іншого, – потребою в обмеженні цієї свободи в інтересах слідства, конфіденційності тощо.

Не продовжуючи переліку аспектів актуальності обраної теми дослідження, відзначимо доцільність пошуку комунікативних механізмів виникнення, розвитку компромісної інтеракції, а також шляхів удосконалення її реалізації засобами правоохоронної комунікативної діяльності. Адже саме в такому ракурсі проблема синтезу лінгвістики, теорії права та теорії комунікації досі не розглядалася.

Загальна теорія комунікації та основи універсалістської макроетики знайшли висвітлення у роботах К.-О. Апеля, Г. Йонаса, В. Кульмана, А. Макінтайра, А. Піппера, Д. Пітерса, Дж. Роулза, Р. Рорті, К. Ясперса та ін. Вчені реалізують логіко-філософські підвалини комунікативної організації суспільства, що зумовлюють загальнолюдські цивілізаційні цінності. Останні при цьому визначають суспільно-природну основу будь-якої нормативної регуляції людської спільноти.

Отже, основна мета дослідження полягає, з одного боку, у виявленні правових комунікативних механізмів, що лежать в основі генерування правоохоронної діяльності, а, з іншого, – у віднайденні шляхів оптимізації комунікативної діяльності правовими засобами (у даному випадку на етапі досудового слідства).

Досягнення даної мети передбачає виконання трьох груп завдань:

- вивчити правоохоронну діяльність з позиції комунікативної лінгвофілософської парадигми, взаємозв'язок комунікативної та правової діяльності, а також механізми та актуальні орієнтири професійної комунікації у досягненні компромісу у правоохоронній сфері; здійснити аналіз законодавчих та теоретичних основ правового регулювання юридичної комунікативної діяльності, що передбачені для вивчення генези, сучасного стану та шляхів удосконалення процесу досудового слідства, у якому може бути досягнуто

компроміс між суб'єктами правовідносин;

- виявити чинники та способи підвищення ефективності комунікативної діяльності на етапі досудового слідства, визначити її критерії, наявні та можливі перешкоди її розвиткові, напрями її інтенсифікації засобами правового регулювання.

Як зазначає А. С. Токарська, з одного боку, спостерігається конституювання комунікації як основного джерела правотворення, а з іншого, – зростає суспільна необхідність правового регулювання самих комунікативних відносин. Останнє передбачає створення системи вимог до комунікативного процесу в ході досудового слідства, здатної гарантувати реалізацію прав та свобод громадян, а також забезпечувати суспільну рівновагу і збалансування особистих, громадських та державних інтересів у комунікативній сфері. До таких вимог дослідниця відносить вимоги: а) суверенності особи як суб'єкта комунікації; б) консенсуальності; в) правової гарантованості свободи комунікації в рамках збереження та не порушення комунікативних прав та свобод іншої особи, що і має бути покладено в основу досягнення компромісних рішень під час досудового слідства.

Вивчення унормування з позиції удосконалення процесу досудового слідства потребує не лише царина правового спілкування, а й і сама сфера юридичних знань досудового слідства. При цьому треба врахувати ряд специфіко-галузевих характеристик останньої (зокрема, тяжіння до традиційного формалізму та правового консерватизму, детермінованість адміністративною ієрархією, а також політична заангажованість), що ускладнюють налагодження правового дискурсу.

У навчальному процесі мовна підготовка спрямована на якісне регулювання правової комунікації, що передбачає насамперед поєднання лінгвістичних знань з аналізом нормативно – правових засад професійної діяльності в цій галузі в контексті їхньої відповідності актуальним та потенційним суспільно – економічним процесам.

Комунікативні дії досягнення компромісу – це не лише акти мовленнєво-мисленнєвого морального вчинку, а й, насамперед, знання способів досягнення синергетичної рівноваги у процесі самоорганізації всього суспільства, діалогом між владою і народом, окремими суб'єктами права.

Значення такого спрямування навчального процесу полягає передусім у розвитку лінгвоправокомпромісної ідеї, а відтак і комунікативної концепції права. Отримані результати дозволять раціоналізувати теоретико-правові основи комунікативної діяльності взагалі та галузевої правової комунікації на всіх етапах проведення слідства зокрема.

У методиці викладання мови права слід зосередити увагу на проблемі, яка може виникнути у трактуванні терміна “компроміс” на досудовому слідстві. Багато авторів розглядають компроміс як “угоду”. Але термін “угода” має кілька тлумачень, які мають дещо різне значення. У Глумачному словнику сучасної української мови “угода” визначається як взаємна домовленість або договір, за яким встановлюються взаємні зобов'язання щодо чого-небудь. [23, с. 995]. Щодо договору, то він найчастіше має письмову форму, і застосування поняття “угода” у такому значенні швидше стосується до компромісу, який застосовується в американській правовій системі. Так, в юридичній енциклопедії “компроміс у кримінальному праві” визначається як інститут американської правової системи, який полягає в тому, що між представниками обвинувачення, з одного боку, і обвинуваченою особою та його адвокатом, з другого, досягається угода про визнання обвинуваченою особою в частині висунутих звинувачень в обмін на зняття обвинувачення в іншій частині раніше висунутих звинувачень та пом'якшення покарання за вчинення визнаних протиправних дій [41, с. 756].

Отже, до суто лінгвістичних знань варто долучати науково-теоретичну базу кориспруденції, беручи за основу базові правничі поняття. Так, зокрема, компроміс на

досудовому слідстві – це угода між учасниками досудового слідства (а саме між слідчим та потерпілими, підозрюваними, обвинуваченими, свідками) на підставі взаємних поступок, укладання якої відбувається у порядку, врегульованому нормами кримінального і кримінально-процесуального законодавства, морально-етичними правилами, із використанням криміналістичних прийомів з метою вирішення завдань кримінального судочинства.

Отже, процес удосконалення методики навчання лінгвоюристики тісно пов'язаний із урахуванням міждисциплінарних підходів як мовознавства, так і юриспруденції. Крім цього знання інших дисциплін (синергетика, теорія інформації, конфліктологія, психолінгвістика) залишаються важливі для формування фахівця нового типу.

THE THEORETIC MODEL OF VOCATIONAL TRAINING IN A BRANCH OF LINGUOJURISPRUDENCE.

Victoria Pushkash

*Lviv State University of Internal Affairs,
Juridical Linguistics Department,
Lviv, Gorodotska, 26, Lviv, 79027, Ukraine,
phone: (032) 2957579*

This article touches upon the subject of communicative practice of the preliminary investigation conducting. It is especially demonstrative in perfect or imperfect inquisitors' ability to find and offer different ways to overcome aggression and irreconcilability; to solve difficult situations, occurring in the process of juridical relations, by means of settlements by compromise. This pracsological model of practice is taken as a component of learning methods of professional lawyer speech.

Key words: communicative act; law control; law (juridical) compromise; the subject of communication; communicative law conception.

ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ПОДГОТОВКИ ЮРИСТОВ В СФЕРЕ ЛИНГВОЮРИСТИКИ

Виктория Пушкаш

*Львовский государственный университет внутренних дел,
кафедра юридической лингвистики,
г. Львов, ул. Городецкая, 26, Львов, 79027, Украина,
тел. (032) 2957579*

В статье сосредоточено внимание на коммуникативной практике проведения досудебного следствия. Она особенно рекомендована в плане совершенства или несовершенства коммуникативной практики следователей, их умения находить и предлагать пути преодоления агрессии и непримиримости, находить компромиссные варианты решения возникающих проблемных ситуаций в процессах правоотношений. Эту праксеологическую модель практики рассматриваем как составляющую методики обучения профессиональной речи юристов.

Ключевые слова: коммуникативный акт, правовое урегулирование, компромисс правовой, субъект коммуникации, коммуникативная концепция права.

Стаття надійшла до редколегії 20.11. 2009

Прийнята до друку 20. 01. 2010